Redactiunea, Administratiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr 22.
Scrisori nefrancate nu se primescu. Manuscripte nu se retrimitu!
Birourile de anunciuri:
Brașovu, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Oto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiunilorŭ: o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LII.

„Gazeta" iese în fiecare d[i]
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 157. Brașovŭ, Vinerĭ 14 (26) Iulie 1889.

Brașovŭ, 13 Iulie.

Intr'unulŭ din numerii trecuțĭ ai fóiei nóstre amŭ vorbitŭ despre cestiunea importantă a concubinatelorŭ, care cestiune preocupă atâtŭ de multŭ și de viu cercurile nóstre.

Ca și unŭ rĕsunetŭ la acelŭ articulŭ, primimŭ adĭ dela unŭ amicŭ alŭ fóiei nóstre din Țéra Oltului, o corespondență, ce indică una din causele principale, pentru care campania întreprinsă de autoritățile nóstre bisericescĭ în contra concubinagiului nu are succesulŭ doritŭ, ba în multe ținuturĭ se sfĕrșesce cu desastru.

Cestiunea, la care vomŭ mai reveni, trebue bine studiată și luminată din tóte laturele.

Ĕtă corespondența din vorbă:

Domnule Redactorŭ! In Nr. 148 alŭ diarului ce-lŭ redigețĭ ațĭ sulevatŭ o cestiune de unŭ interesŭ generalŭ.

Resolvarea cestiunei *concubinatelorŭ* atinge deopotrivă interese vitale ale statului ca statŭ, precum și interesele fiăcărei naționalitățĭ și confesiunĭ în specialŭ. Pe noi Românii chiar și numai pronunțarea cuvêntului „*concubinată*" ne atinge în modŭ neplăcutŭ, ne atinge cele mai delicate simțĕminte morale religióse.

Am participatŭ la sinóde și sciu prea bine, că dintre rapórtele, ce li-se presentau, nicĭ unulŭ nu făcea o impresiune mai deprimătóre asupra membrilorŭ, ca raportulŭ despre numĕrulŭ concubinatelorŭ; și mai neplăcutŭ ne atingea acelŭ raportŭ, décă ni se spunea, că în cutare anŭ numĕrulŭ concubinatelorŭ în locŭ de a scădé, *a crescutŭ* cu atâtea și atâtea casurĭ.

Ei bine, toțĭ nutrimŭ ferbintea dorință de a stîrpi din sînulŭ poporului nostru câtŭ mai curêndŭ aceste stărĭ anormale, și nicĭ de cuvêntulŭ concubinatŭ sĕ nu mai audimŭ.

Avețĭ informațiunĭ, că autoritățile bisericescĭ au și luatŭ mĕsurile de lipsă și că preoții au pășitŭ cu energiă pentru a stîrpi rĕulŭ, ba au cerutŭ și ajutorulŭ autoritățilorŭ administrative, dér acestea li l'au denegatŭ.

Că autoritățile administrative denégă ajutorulŭ lorŭ, nu mĕ surprinde nicĭdecum, cu deosebire décă scimŭ, că administrațiunea este în mâna acelora, carĭ chiar décă ar puté, n'au voința de a da seriosŭ ajutorŭ pentru stîrpirea vr'unui rĕu ce ar bântui și în sînulŭ poporului română.

La unŭ ajutorŭ eficace din partea organelorŭ administrative nicĭ nu ne putemŭ aștepta, căcĭ în privința acésta până acuma n'avemŭ nici o lege positivă, ba, deși s'au făcutŭ din partea multorŭ comitate la regimŭ representațiunĭ sprijinite și de alte comitate, totușĭ regimulŭ D-lui Tisza nu s'a aflatŭ îndemnatŭ a dispune ceva pentru stĕrpirea concubinatelorŭ, nicĭ celŭ puținŭ prin vr'o ordinațiune, decĭ este lăsatŭ la bunăvoința organelorŭ administrative, décă au séu nu plăcere, de a da petențilorŭ câtŭ de puținŭ ajutorŭ în nĕcasurile lorŭ.

Sub astfelŭ de împrejurărĭ și până când legislațiunea ar lua vr'o mĕsură relativă la concubinate, suntŭ chemațĭ în linia primă preoții, ca sĕ întrebuințeze tótă puterea și influința lorŭ spre stĕrpirea rĕului.

Cunoscŭ tracte protopopescĭ, în carĭ nu audiai și nu se scia de nicĭ unŭ casŭ de concubinatŭ, pentru că bărbații, carĭ stau în fruntea lorŭ erau o stea luminătóre prin faptele și vorbele lorŭ, prin caracterulŭ lorŭ nepătatŭ; pentru că o astfelŭ de viéță le asigura lorŭ véda și autoritatea înaintea tuturorŭ și cu deosebire înaintea poporenilorŭ săi și cand își propuneau a combate unŭ rĕu séu a îndemna la o faptă bună, erau siguri de reușită.

Avemŭ și astădĭ astfelŭ de bărbațĭ, carĭ suntŭ o podóbă a oficiului ce-lŭ ocupă. Onóre lorŭ. Dér cu durere trebue sĕ amintescŭ aicĭ, că se află și astfelŭ de bărbațĭ în fruntea tracturilorŭ protopopescĭ, carĭ ajunșĭ odată în acestŭ oficiu prea însemnatŭ, suntŭ tóte celea, numai preoțĭ nu; îi vedĭ încurcațĭ în afacerĭ de speculă, îi găsescĭ în totŭ loculŭ, numai în mijloculŭ poporului, în biserică și pe amvonŭ nu-i vedĭ. Chemarea lorŭ, căreia s'au devotatŭ, pentru care au depusŭ jurĕmêntulŭ înaintea ómenilorŭ și a lui Dumnedeu, a devenitŭ pentru unii ca aceștia o afacere secundară. Astfelŭ de bărbațĭ apoi și atuncĭ, când cu cea mai bună intențiune lucră séu vorbescŭ pentru unŭ scopŭ bunŭ și folositorŭ, au efectulŭ aceluia, care strigă în pustiă; astfelŭ de persóne nu vorŭ stĕrpi nicĭ-odată concubinatele, séu alte rele din poporŭ.

D-Vóstre, D-le Redactorŭ, avețĭ informațiunĭ, că unii preoțĭ în sensulŭ circularelorŭ mai înalte primite au pășitŭ cu energiă pentru stĕrpirea concubinatelorŭ. Eu însĕ 'mĭ permitŭ a Vĕ informa și despe casulŭ contrarŭ, că s'au înfățișatŭ înaintea unorŭ preoțĭ și protopopĭ înșiși concubenții, esprimându-șĭ dorința și cerêndŭ licență spre a păși la taina căsĕtoriei, dér n'au aflatŭ sprijinŭ și îmbărbătare.

Póte, că vĕ vețĭ îndoi de disele mele dér vĕ asigurŭ că cunoscŭ între altele unŭ casŭ, în care unŭ protopopŭ voindŭ ca de regulă a specula și cu concubinatele a cerutŭ unorŭ concubențĭ pentru licentă de căsĕtoriă unŭ prețŭ esageratŭ de mare. Oamenii ce-i dreptŭ erau gazde bune, aveau 4 boi, și póte că ar fi datŭ doi boi, dér fiindŭ prețulŭ vitelorŭ cam josŭ, trebuia sĕ véndă pe lângă boi încă niște vacĭ, ca sĕ pótă mulțămi pe nesățiosulŭ protopopŭ; sub astfeliu de împrejurărĭ concubenții au declaratŭ: că decâtŭ cununațĭ și săracĭ, mai bine fără cununiă și cu avuțiă.

Cum vedĭ decĭ, d-le Redactorŭ, dispozițiunile autoritățilorŭ superióre bisericescĭ suntŭ fórte bune, numai câtŭ cu emanarea de disposițiunĭ n'amŭ stîrpitŭ încă rĕulŭ. Trebue sĕ avemŭ și organele séu bărbații devotațĭ causei, carĭ sĕ aibă și voința și putința de a-le esecuta, căcĭ sciutŭ este, că cele mai bune și frumóse legĭ și întocmirĭ, devinŭ,— rĕu esecutate —o nefericire, o asuprire pentru poporŭ.

Incheiândŭ acéstă corespondință, aș ruga pe venerabilele nóstre autoritățĭ superióre bisericescĭ, ca cu ocasiunea visitărilorŭ canonice, a esmisiunilorŭ din centru, de carĭ obvinŭ multe în decursulŭ unui anŭ, organele esmise, în comunele, unde au a îndeplini unele agende, sĕ cheme fără vr'o prealabilă încunoscințare pe concubențĭ, sĕ-i dojenéscă, sĕ-i întrebe, ce au făcutŭ și ce-i împedecă de a păși la taina căsĕtoriei legale? Apoi după cele esperiate sĕ delăture pedecile și sĕ le câștige tóte înlesnirile posibile pentru încheierea unei căsĕtorii legitime.

In modulŭ acesta credŭ eu, că și fără a mai cere ajutorulŭ străinilorŭ amŭ pune capĕtŭ multelorŭ concubinate, ce au începutŭ a prinde rădĕcinĭ și în sînulŭ poporului română, celui de altmintrelea destulŭ de înclinatŭ spre o viéță morală-religiósă.

DIN AFARĂ.

Revoluția din Creta.

O parte mare din insula Creta e revoltată. In provincia Rhetymno rebelii au arsŭ unŭ satŭ mohamedanŭ, în provincia Episcopi au fostŭ încĕerărĭ sângeróse între Creștinĭ și Musulmanĭ, din Vamos și Cidonia au fostŭ isgonite autoritățile, archivele lorŭ arse și Mohamedanii fugŭ din interiorulŭ țĕrii în orașele de portŭ. Totŭ litoralulŭ nordicŭ alŭ insulei e în mânile insurgențilorŭ. Décă Pórta nu va înăbuși repede rescóla, atuncĭ e periculŭ, că mișcarea din Creta va provoca crise marĭ, ca acele, carĭ de 70 de anĭ sgudue imperiulŭ otomanŭ din temelii, carĭ au adusŭ totdéuna pe Rușĭ la Balcanĭ. Așa a fostŭ și cu rescóla din Erțegovina, din Bulgaria ș. a.

Regele Milanŭ în Belgradŭ. Ristici.

„Coresp. Polit." află, că regele Milanŭ sosesce adĭ din Constantinopolŭ în Belgradŭ. Nu i-se va face o primire festivă. Trecêndŭ în drumulŭ sĕu dela gară până la conacŭ, fostulŭ rege va întra în biserica Sf.-Adormirĭ, spre a primi acolo binecuvêntarea metropolitului Mihailŭ.

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

(4)

CONSCIINȚA LATINITĂȚII INTRE ROMÂNII DIN SECOLII TRECUȚĬ.

Conferință rostită la Ateneu de d-nul **V. A. Urechiă.**

(Urmare.)

Am luatŭ parte la Congresulŭ internaționalŭ de sciințe etnografice din Parisŭ, din 1878. A! nu pe comptulŭ bugetului țĕrei — (Aplause.) In ședința de Mercurĭ, 17 Iulie 1878, în fața unui publicŭ imensŭ, în marea sală dela Trocadero, sub președința ilustrului D. Torres-Caïcedo, minstru plenipotențiarŭ dela Salvadorŭ, am ținutŭ o conferință despre *Românii din Istria*. In preambululŭ cuvêntării mele am imputatŭ Franciei ignoranța ei despre țéra nóstră, a unui poporŭ frate. Eu le diceamŭ... Ce le-amŭ disŭ, este trecutŭ în „Darea de sémă" a ședinței, făcută de stenografia oficială a guvernului francesŭ. Ĕtă ce le diceamŭ:

„*D-nulŭ Urechiă*, delegatŭ alŭ Bucurescilorŭ. — Dómnelorŭ și domnilorŭ! In acestŭ secolŭ, când unŭ Livingstone móre, explorândŭ Africa centrală și când se sacrifică viețĭ omenescĭ, căutându-se în ghețurile eterne ale polului pămênturĭ nelocuite și netrebuincióse — nu așa, că e unŭ fenomenŭ straniu acela, de a constata, că esistă încă în Europa popóre necunoscute, înaintea cărora sciința se opresce, atâtŭ de încurcată ca dinaintea poporului Niam-Niam alŭ lui Schweinfurt?

„Nu esagerezŭ de felŭ, constatŭ numai unŭ faptŭ. Este în Europa câte unŭ colțŭ de pămêntŭ, unŭ adevĕratŭ *terra incognita* și câte unŭ micŭ poporŭ, alŭ cărui nume a rĕmasŭ necunoscutŭ marei maiorităței a etnografilorŭ. Și, ca sĕ vorbescŭ numai de poporulŭ română, căruia aparținŭ și cu care împărtășescŭ durerea unei nedreptățĭ recente, (*perderea Basarabiei*), nu este óre regretabilŭ pentru sciință de a constata, că e încă așa de puținŭ cunoscutŭ, cu tóte lucrările importante ale bărbațilorŭ eminențĭ francesĭ și de diferite alte naționalitățĭ?

„Iubescŭ Franța, și de doi anĭ i-am încredințatŭ totŭ ce póte unŭ omŭ sĕ iubéscă mai multŭ: copiĭ sĕĭ; sciu, de altă parte, câtŭ îi datorimŭ, și erĭ încă o spuneamŭ în câteva cuvinte incoherente, dér carĭ eșiau din inimă. Cu tóte acestea, dómnelorŭ și domnilorŭ, dați-'mĭ voiă, de vreme ce suntemŭ în societate sciințifică, sĕ mĕ plângŭ în potriva unui mare numĕrŭ din ómenii de sciință ai Franței. Nu este așa, că în Franța, după numerósele lucrărĭ deja publicate, după rĕsboiul dela Crimea, căruia datorimŭ Basarabia, mulțămită căreia amŭ reînceputŭ a trăi, — căcĭ sângelui francesŭ vĕrsatŭ la Crimea datorimŭ Basarabia și póte chiar dreptulŭ d'a vorbi în numele țĕrei mele în fața acestui areopagŭ alŭ Franciei, — nu este așa, că în Franța, cu multŭ după rĕsboiulŭ dela Crimea, în 1876, și într'una din cele mai reputate reviste, s'a pututŭ ceti sub semnătura unui bărbatŭ ilustru acestŭ naivŭ adevĕrŭ: că *Valachii și Românii au aceleașĭ obiceiurĭ și aceașĭ limbă*, — ca și cum ar fi fostŭ vorba de două popóre diferite?

„*D-lŭ Ed. Madier de Montjau*: Cum se chiamă acea revistă?"

„*D-nulŭ V. Urechiă*: „Revue des Deux-Mondes!" — Era vorba de unŭ articolŭ, ce trata despre legătura drumurilorŭ de fierŭ ale Ungariei, Transilvaniei și României.

„Unŭ altŭ diarŭ mare din Parisŭ, căruia, fără îndoiélă, îi datorimŭ o adêncă recunoscință, căcĭ a pledatŭ multă vreme causa dreptăței, causa română, — și căruia de astă-dată, dați-mĭ voiă a nu-i pomeni numele; — unŭ mare diarŭ din Parisŭ, acum câțĭ-va anĭ, anunțândŭ, că guvernulŭ română și-a procuratŭ unŭ bastimentŭ, scria, că a fostŭ dusŭ pe Dâmbovița, adecă unŭ micŭ rîu, ce străbate Bucurescii și pe care poporulŭ română l'a prea poetisatŭ, și dice în acéstă privință:

Dâmbovița apă dulce,
Cine bea nu se mai duce!

„Numitulŭ diarŭ adauge, că mulțimea alerga pe cheulŭ acestui *fluviu*, spre a saluta noulŭ bastimentŭ de rĕsboiu. Acésta e totŭ una, cum s'ar face sĕ se urce unŭ bastimentŭ cuirasatŭ pe parulŭ de pe strada Bac a d-nei de Staël.

Tótă lumea cunósce uvragiulŭ voluminosŭ întitulatŭ: *Cahier d'une élève de Saint-Denis, cours d'études complect gradué*. De sigurŭ, că dómnele l'au avutŭ vr'odată în mână. In alŭ doi-spre-decelea volumŭ alŭ acestui cursŭ, autorulŭ, unŭ profesorŭ alŭ învĕțĕmêntului secundarŭ francesŭ, preda ficelorŭ Galiei, — admirabilă intențiune! — filologia limbilorŭ europene. La rubrica idiomelorŭ neo-latine nu uită sĕ pomenéscă și pe

Totodată cu scirea despre sosirea regelui Milanŭ, „Coresp. Polit.“ inregistréză faima despre îmbolnăvirea regentului Ristici. Se vorbesce, că a avutŭ unŭ atacŭ de apoplexiă, alții ḑicŭ, că este fórte obositŭ din causa încordărilorŭ celorŭ mari în serviciulŭ statului.

SCIRILE ḐILEI.

Tesaurulŭ de antichitățĭ dela Apahida. Ingrijitorulŭ antichitățilorŭ din museulŭ ardeleanŭ din Clușiu, prof. Dr. H. Finaly, șĭ-a datŭ părerea, că antichitățile aflate la Apahida datéză din epoca, în care Goții din orientŭ se aflau încă colonisațĭ aicĭ în Dacia. Numele „*Omharus*“, ce este scrisŭ pe unŭ inelŭ cu sigilŭ, aflatŭ la Apahida, nu este nume cunoscutŭ, dér e sigurŭ, că acestŭ fruntașŭ Gotŭ a fostŭ creștinŭ, căcĭ împreună cu sicriulŭ lui s'au aflatŭ și câte-va crucĭ. Se póte presupune, că elŭ a trăitŭ între anii 245—280 d. Chr. Ce privesce argintăria, cu cea mai mare probabilitate se póte presupune, că aceea este artă bizantină, deórece în acea epocă Goții n'au putut avé o artă așa desvoltată. Museulŭ ardelénŭ a plătitŭ pentru obiectele aflate cu prima ocasiune 6952 fl. 30 cr., pentru cele aflate cu a doua ocasiune 84 fl. 15 cr. La olaltă 7036 fl. 45 cr. Banii se află depușĭ la oficiulŭ solgăbirăescŭ. In înțelesulŭ legei, acéstă sumă are să se împartă în 3 părțĭ, dintre carĭ una este a erarului, alta a aflătorilorŭ, ér a treia parte a proprietarului loculuĭ, adecă a comunei Apahida. S'a cerutŭ însĕ dela ministeriu, ca a treia parte din acéstă sumă s'o concédă pe séma numitului museu. La începutulŭ lui Augustŭ obiectele acestea împreună cu tesaurulŭ dela Șimleu vorŭ fi espuse la Budapesta.

*
**

Secerișŭ slabŭ. *Dela Chirileu de lângă Murĕșŭ* ni-se scrie: Sunt omŭ de 72 de anĭ și unŭ secerișŭ mai slabŭ nu am ajunsŭ! Am sĕmĕnatŭ 80 metrete sĕcară și am seceratŭ 50 clăișóre, care nu vor da mai multŭ de 50 metrete de sĕcară. Am sĕmĕnatŭ 12 metrete de grâu curatŭ, cum e aurulŭ, și am seceratŭ 15 clăișóre de grâu ruginitŭ și mĕruntŭ, de nu cred sĕ dea 10 metrete de grâu sbĕrcitŭ, ca vai de elŭ. Acesta e pe la noi resultatulŭ secerișului. Suntemŭ pușĭ pe cugete; ce va fi cu noi, ce ne vomŭ face, de unde sĕ suplenimŭ cele trebuinciốse? Erburile au fostŭ de totŭ slabe, fênŭ avemŭ puținŭ, de otavă nu-i speranță, căcĭ au datŭ căldurile tropice ca în Canicula. Cucuruzulŭ până acuma mai stă în putere, însĕ de nu va ploa încă o sĕptĕmână, va rĕmâné și elŭ sterpŭ, fără rodire. Grindină încă amŭ avutŭ în două rêndurĭ, în 18 Iuniu și 7 Iuliu, făcêndŭ marĭ stricăciunĭ. — *M.*

*
**

Grindină. In 18 Iulie n. c. a cădutŭ pe teritorulŭ Devei o plóiă mare împreunată cu grindină mĕruntă, care a durat mai bine de unŭ pătrarŭ de óră. Paguba este considerabilă mai cu sémă în vii și cucuruzŭ. Plantele mai delicate de prin grădinĭ, d. e. fasole, pepenĭ, crastavețĭ etc. au fostŭ cu desĕvîrșire nimicite.

*
**

Cursŭ clericalŭ. Consistoriulŭ archidiecesanŭ din Sibiiu aduce la cunoscința tuturorŭ, pe carĭ îi privesce, că pentru *primirea elevilorŭ la cursulŭ clericalŭ*, aspiranții au sĕ-șĭ aștérnă suplicele instruite conformŭ regulamentului seminarialŭ pe calea oficiului protopresbiteralŭ concernentŭ celŭ multŭ *până la 1/13 Augustŭ a. c.* la consistoriulŭ archidiecesanŭ. Cu petițiunea sĕ presinte: *a)* atestatŭ de botezŭ, *b)* atestatŭ de școlă (celŭ puținŭ 6 clase gimnasiale, eventualŭ 4 clase gimnasiale și terminarea cursului pedagogicŭ), *c)* atestatŭ medicalŭ despre starea sănĕtății, și anume că nu au nicĭ unŭ defectŭ spiritualŭ sĕu corporalŭ. Cei primițĭ au a se presenta la 1/13 Septemvre a. c. în persónă la inmatriculare, carea urméză în cele trei ḑile prime ale lunei, a rĕspunde taxa seminarială à 100 fl. v. a. sĕu deodată sĕu în două rate câte de 50 fl., adecă la înscriere și la 1 Februarie. Tinerii, carĭ pentru ântâia óră se primescŭ în institutulŭ seminarialŭ, vorŭ avé pe lângă taxa convictului a solvi separatŭ 2 fl. pentru biblioteca seminarială.

*
**

Esamenŭ de cualificațiune. Același Consistoriu aduce la cunoscința tuturorŭ, pe care îi privesce, că *esamenele de cualificațiune ale candidațilorŭ de preoțiă* din archidiecesa gr. or. română transilvană se vorŭ ține la 25 Augustŭ a. c. și ḑilele următóre în Sibiiu. La acestŭ esamenŭ suntŭ admisibilĭ clericii absolvațĭ din institutulŭ archidiecesanŭ, carĭ au fostŭ și învĕțătorĭ în vre-o școlă confesională. In casurĭ escepționale decide Consistoriulŭ archidiecesanŭ.

Cererile pentru admitere la acestŭ esamenŭ, au a se subșterne Consistorului cu 6 sĕptĕmânĭ înainte de terminŭ, instruite: *a)* cu atestatŭ de botezŭ; *b)* cu atestatŭ de moralitate, revĕḑutŭ de protopresbiterulŭ respectivŭ, într'alŭ căruĭ ținutŭ locuesce petintele; *c)* cu atestatŭ școlasticŭ alŭ semestrului din urmă din școla pregătitóre mediă—gimnasială; *d)* cu tóte atestatele clericale de pe toțĭ anii respectivului cursŭ (resp. absolutoriulŭ clericalŭ); *e)* cu atestatele despre serviciele de până acum; *f)* cu tacsa esamenului provĕḑută în § 121 p. 8 alŭ statutului organicŭ (20 fl. v. a.).

*
**

Alțĭ lăutarĭ românĭ la Parisŭ. „Românulŭ“ scrie, că în curêndŭ va pleca la Parisŭ încă o trupă de lăutarĭ românĭ, îmbrăcațĭ în costumŭ națională. In scopulŭ acesta s'a datŭ la Bucurescĭ o representațiune estra-ordinară în favorulŭ lorŭ.

*
**

Fete la raportŭ. In Clușiu s'a întêmplatŭ și lucrulŭ acela ne mai pomenitŭ, ca sĕ fiă chiămate fete la raportŭ de regimentŭ. Étă cum: Două fete frumóse se preumblau pe o promenadă mai mică din Clușiu. Unŭ sergentŭ întêlnindu-le le salută cu cuvintele: „Sărutŭ mânile!“ Una dintre fete ḑise atuncĭ către sóța sa: „Eu nu 'nțelegŭ, pentru ce ne salută pe noi unŭ astfelŭ de „*boconcioșŭ*“. La auḑulŭ acestorŭ vorbe sergentulŭ se 'ntórse spre fată cu nisce cuvinte, dintre carĭ cele mai puținŭ ofensătóre au fostŭ acestea: „Ține-țĭ flénca!“ Fetele s'au dusŭ acasă plângêndŭ; tatălŭ lorŭ s'a plânsŭ în contra sergentului, dér când fù la raportŭ, sergentulŭ negă totulŭ, ér tatălŭ fetelorŭ nu sciŭ sĕ arate destulŭ de lămuritŭ plângerea fiicelorŭ sale. I s'a ḑisŭ acestuia, ca sĕ le trimită chiar pe ele la raportulŭ de regimentŭ, căcĭ ele mai bine vorŭ sci sĕ arate cum s'a petrecutŭ lucrulŭ. Acésta s'a și întêmplatŭ. Frumósele fete se presentară la raportŭ și începură cu curagiu sĕ se plângă contra îndrăsnețului sergentŭ. Pe soldațĭ îi năpădi rîsulŭ, ér oficerii ascultau cu seriositate, ca sĕ védă ce va eși de aci. N'a eșitŭ însĕ nimicŭ, căcĭ pe când bietele fete vorbiau mai cu foc, étă că se ivesce în curtea casarmei mama lorŭ, care cu o falcă 'n cerŭ și cu alta în pămêntŭ întră la ele, le prinde de mână și le scóte afară, ḑicêndŭ, că nu este ertatŭ fetelorŭ a se duce între câtane. Astfelŭ sergentulŭ a scăpatŭ cu 3 ḑile arestŭ în casarmă.

*
**

Bacalaureațĭ românĭ la Parisŭ. La esamenele pentru bacalaureatŭ (maturitate) de sciințe la Sorbona în Parisŭ, frații Alexandru și George Perețŭ (acesta laureatŭ, premiulŭ alŭ 2-lea, și laureatŭ premiulŭ alŭ 6-lea la cele două concursurĭ din urmă la scrimă), elevĭ internĭ dela Colegiulŭ Saint-Louis, au obținutŭ cu succesŭ diploma de bacalaureațĭ în sciințe.

*
**

Stipendiile „Francisc-Iosif—Elisabeta“. Pentru anulŭ scolarŭ 1889/90 suntŭ vacante 9 stipendii din fundațiunea „Franciscŭ-Iosifŭ—Elisabeta“. Câte unŭ stipendiu e vacantŭ la universitatea din Viena, Insbruck, Lembergŭ, Agramŭ și Cernăuțĭ, și câte 2 la universitatea din Clușiu și Budapesta. Fiăcare stipendiu e de 300 fl. Cererile suntŭ a se adresa până la 15 Augustŭ dea-dreptulŭ Maiestății Sale monarchului. Suntŭ de aclusŭ: Atestatŭ de botezŭ, testimoniu de sĕrăciă, documentŭ despre starea familiară, testimoniu de maturitate, orĭ, decă suplicantulŭ e la universitate, testimonii de coloquii.

*
**

Mĕsurĭ în contra turbărei. Se scie, că în urma casului întêmplatŭ la Dĕrste, unde unŭ câne turbatŭ a mușcatŭ doi ómenĭ și mai mulțĭ cânĭ, poliția din Brașovŭ a luatŭ cele mai întinse mĕsurĭ pentru înlăturarea altorŭ nenorocirĭ. Nu numai cânii, carĭ n'au botniță, suntŭ prinșĭ și imediatŭ ucișĭ, dér și cei cu botniță, decă nu suntŭ purtațĭ de o sfóră.

Continuarea raportului
în procesulŭ părintelui Lucaciu.

Sătmarŭ, 13 Iulie 1889.

(Urmare.)

Ḑiua de 8 Iulie.

Cu multŭ înainte de 9 óre era deja ocupată sala spațiósă de unŭ publicŭ fórte numerosŭ; erau din tóte păturile societății orașului, pe lângă Românii adunațĭ din cele mai multe părțĭ, și Maghiarĭ, chiar din ținuturĭ depărtate. Intre curioșĭ era representatŭ corpulŭ juridicŭ prin forte mulțĭ advocațĭ; logele erau îndesuite de dame, carĭ și ele cu nerăbdare așteptau finea și resultatulŭ obositórei pertractărĭ. Era ḑiua cea mai interesantă, când 'șĭ ținură procurorulŭ și advocatulŭ apĕrătorŭ vorbirile și când se așteptau și sentința tribunalului.

Punctŭ la 9 óre președintele deschide ședința. In acestŭ momentŭ pășesce la mijlocŭ Pap Zsiga cu multă obrăsniciă, urîtŭ, ca unŭ șerpe ce se têrîe pe pămêntŭ. Incepe sĕ vorbéscă, vrêndŭ sĕ reflecteze la verbirea de alaltăerĭ a apĕrătorului Coroianŭ.

Se vedea indignațiunea pe fețele publicului și advocatulŭ Coroianŭ 'șĭ ridică vocea întrebândŭ pe președinte, că ce însémnă acésta, după ce procedura pentru dovedirea faptelorŭ s'a terminatŭ deja.

Președintele-lŭ îndrumézá pe nerușinatulŭ delatorŭ sĕ-șĭ întrerupă vorbirea și sĕ mérgă la loculu sĕu; acesta nu cedéză, până ce președintele a trebuitŭ sĕ-șĭ pună tótă autoritatea în cumpĕnă, și numai cu greu l'a putut opri și îndruma la loculŭ sĕu.

Preș.: Terminându-se procedura de monstrătóre, se vorŭ ceti acum unele documente. Eu și la începutŭ numai delațiunea am vrutŭ sĕ o cetescŭ, am fostŭ silitŭ însĕ sĕ cetescŭ și epistola comitelui supremŭ, după care de sine a urmatŭ sĕ dau locŭ și cetirei protestului, sĕu declarațiunei mai multorŭ cetățenĭ din Fernezeu. Acuma vine rêndulŭ la

---

Românŭ sĕu Valahŭ. Aceea, ce spune însĕ asupra diferitelorŭ dialecte ale acestei limbĭ, este cu totulŭ necunoscutŭ de Românĭ.

„La pag. 236 ḑice:

„*Limba valachă se póte împărți în mai multe dialecte*:

„*1. Valachò-Moldava, ce se vorbesce în Valachia și Moldavia.*

„Acéstă limbă o numimŭ curatŭ română.

„*2. Macedo-valachă, întrebințată într'o parte a Ungariei.*

„Autorulŭ pune Macedonia în Ungaria!

„*3. Ventro-valachă, ce se întrebuințéză la nordulŭ Danubiului.*“

„Acestŭ dialectŭ nu se póte găsi în nicĭ una din țĕrile locuite de Românĭ. Póte că acéstă ideiă a fostŭ astfelŭ dată autorului de către prințulŭ Ligne, care scria acum unŭ secolŭ, vorbindŭ de femeile române:

„„*S'ar fi putută scuti sĕ aibă atâta pântece. E atâtŭ de trebuinciosŭ pentru o frumsețe în acea țĕră, încâtŭ o mumă mi-a cerutŭ iertăciune, pentru că fiică-sa nu avea încă. O sĕ aibă în curêndŭ, îmĭ ḑise ea, căcĭ acum e rușine; e dréptă și subțire ca o papură.*““

„Vețĭ scusa, dómnelorŭ, pe Româncele d'acum unŭ secolŭ; ele sacrificau modei..... Iși trăgeau cât-va la nĕmŭ. (Risete.)

„Étă totŭ ce amŭ putută găsi, pentru a justifica dialectulŭ *Ventro-valachŭ* alŭ autorului cărței în chestiune.

„Decă nu mi-ar fi témă, că abusezŭ de răbdarea d-stră, v'aș spune, că autorulŭ „etnografiei române din 1870“ merge mai departe; spre a proba latinitatea limbei române, o compară cu celelalte limbĭ surorĭ, cu limbile: latină, francesă, italiană, spaniolă, portugeză. etc.., punêndŭ sub ochii elevilorŭ sĕi *Pater noster* traduсŭ în tóte aceste limbĭ:

„*Latină*: Pater noster, qui est in cœlis, sanctificetur nomen tuum, advenaiat regnum tuum.

„*Francesă*: Notre père qui êtes aux cieux, que votre nom soit sanctifié, que votre règne vienne.....

„*Italiană*: Padre nostro che sei ne'cieli, sanctificato sia il nome tuo, venga il rengo tuo..

„*Spaniolă*: Padre noestro que estas en los cielos, sanctificado sea nombre tuo....

„*Portugesa*: Padre nosso que estais nes ceos sanctificado seja o vosso . nome, venha a nos vosso regno..

„*Română*: Bap nos chi est n'ils tschels, fat savet vegua nom teis, regna naun pro, reginem teis...

Valachă: Ocze nashe ishe iessi na nebesse nasvetisse sine tuoye napredit tzarstuo tuoye....

Totŭ română: Dabodet nalya tvaya jako na nebessi y na semli, etc. (*Universală hohotă de rîsŭ.*)

„Fără îndoiélă intențiunea e laudabilă, dér aș vré sĕ fiă aci vr'unŭ Rusŭ, ca sĕ audă traducția ce s'a făcutŭ *Tatălui nostru* în românesce. E curatŭ *Tatălŭ nostru în rusesce.* Totușĭ autorulŭ nu se sfiesce a susținé perfecta asemĕnare a limbei române cu celelalte limbĭ neo-latine. (Risete.)

„Și cu tóte acestea dela a doua jumĕtate a secolului alŭ XVII-lea, *Propaganda Fide* a făcutŭ sĕ se publice de către episcopulŭ Vitto Piluzio unŭ catechismŭ pentru Românĭ, din care autorulŭ ar fi putută sĕ ia traducțiunea *Tatălui nostru* în limba curatŭ românéscă.“

*

Pe când bugetele vecinilorŭ plătiau reptile etnografice, ca sĕ dovedéscă, că Românii nu suntŭ Latinĭ, inima mai de frate a Francesului susținea acéstă latinitate, dér vai! ignoranța nimicia buna intențiune.

Acéstă ignoranță a Francesului despre noi cutezamŭ în 1878, cum vĕḑurățĭ, a o semnala la Congresulŭ etnograficŭ din Parisŭ, chiar în presența a câtorva mii de Francezĭ literațĭ, adunațĭ în imensa sală Trocadero. Și acéstă adunare mare, ḑice „Stenografia oficială“, nu se supĕra (căcĭ scia, că imputarea nu venia dela unŭ neamicŭ), ci din contra, mĕ aplauda.*)

Nu totdéuna strĕinulŭ ne ignora astfelŭ. La scirile, ce mergeau în Europa apusénă despre victoriile lui Mihaiu Vitézulŭ din Ardealŭ, în „Avvisi“ se ḑicea: „*Ce, e de mirare că Valachii suntŭ vitejĭ? Au nu suntŭ ei Românĭ?*“

Totŭ vitejia oștenilorŭ românĭ făcŭ pe Maria Terezia sĕ le dea flamura cu inscripția: *Virtus Romana rediviva.*

*

Pentru ómenii de sciință ai Europei scrierile lui Cantemir, în latinesce, au fostŭ o minunată școlă, unde au putută ei, în secolulŭ alŭ XVIII-lea, învĕța ceva despre latinitatea Românilorŭ.

Dér sĕ revenimŭ la noi.

„*Revista literară.*“ (Va urma.)

*) Congrès International des sciences ethnographiques ḑice:

„Nenumĕrate semne de aprobațiune. Aplause. — Numeroșĭ membri ai congresului îșĭ părăsescŭ locurile, spre a merge sĕ felicite pe d-lŭ V. A. Urechiă, așa, că ședința pentru unŭ momentŭ este suspendată.“

cetirea protocolului luatŭ în conferinţa din Tĕuţĭ. Acestŭ protocólŭ e aicĭ în originalulŭ românescŭ, dér e şi în traducere autentică maghiară, făcută de translatorulŭ ministrului preşedinte. Décă d-lŭ procurorŭ séu advocatulŭ apĕrătorŭ dorescŭ, voiu dispune cetirea originalului séu a traducerei.

Procurorulŭ: La totŭ casulŭ dorescŭ sĕ se cetéscă protocolulŭ conferinţei şi încă în traducerea ministerială.

Coroianu: Când d-lŭ procurorŭ poftesce cetirea protocolului, ar trebui sĕ poftéscă cetirea originalului românescŭ, nu numai pentru că conferinţa tótă şi vorbirea incriminată s'a ţinutŭ românesce, ci şi pentru că prin acésta s'ar face locŭ unei desfăşurărĭ séu deslușirĭ autentice a lucrului. Eu din parte-mĭ, considerândŭ, că prin cetirea protocolului fiă acelui originalŭ séu tradusŭ, s'ar perde multŭ timpŭ, facŭ propunerea sĕ nu se cetéscă şi sĕ procedemŭ mai departe.

Procurorulŭ: Insistŭ pe lângă propunerea mea de mai nainte şi cerŭ, ca unguresce sĕ se cetéscă, deórece e în traducere autentică şi în limba statului.

Coroianu: Décă d-lŭ procurorŭ insistă pe lângă cetire, atuncĭ şi eu primescŭ cetirea, dér poftescŭ sĕ se facă acésta în limbă română, şi décă doresce d-lŭ procurorŭ ca sĕ se cetéscă şi unguresce, acésta sĕ se facă numai după ce se va ceti originalulŭ.

Tribunalulŭ se retrage sĕ decidă, şi după puţinŭ timpŭ enunţă urmatoriulŭ deliberatŭ: Tribunalulŭ a decisŭ cetirea protocolului şi *cu delăturarea textului originalŭ românescŭ* se va ceti numai traducerea autentică.

Judele Viski cetesce protocolulŭ cu accente curate şi bine pronunţate. In traducere se observéză mai multe erorĭ. După cetirea protocolului se cetesce atestatulŭ de moralitate şi despre starea materială a d-lui Lucaciu, datŭ de primăria (antistia) comunală a Şişeştilorŭ.

Preş: Cu acestea declarŭ terminată precedura pentru dovedirea faptelorŭ şi îlŭ provocŭ pe d-lŭ procurorŭ, sĕ-şĭ desvólte părerile sale şi eventualŭ şi propunerile, ce le-ar avé.

După acestea se ridică tinĕrulŭ procurorŭ, care póte întâiaşdată a ţinutŭ o astfelŭ de cuvêntare şi rostesce următórea vorbire de acusare, ascultată de marele publicŭ cu viu interesŭ:

On. Tribunalŭ regescŭ!

Ponderóse şi nedisputabile interese publice şi private pretindŭ, ca buna ordine morală şi socială nu numai în contra forţei sĕ se apere, ci ca scutulŭ legilorŭ sĕ se estindă şi asupra acelorŭ pericule, ce s'arŭ nasce din propagarea publică a ideilorŭ contrare statului şi instituţiunilorŭ lui. Propagarea liberă a ideilorŭ e tocmai aşa de periculósă, ca foculŭ, care luminéză şi încăldesce, dér care, décă se estinde fără controlă, e causa multorŭ miserii şi devastărĭ. Din aceste consideraţiunĭ e datorinţa statului sĕ împedece estinderea acestui elementŭ, şi, décă trebue, sĕ apere societatea. Tóte statele între problemele lorŭ grele şi marĭ au şi pe acésta, pentru-că cu câtŭ e mai înaltŭ spiritulŭ, cu atâtŭ va fi mai precautŭ a trece peste hotarulŭ, care-lŭ desparte de ceea ce e ertatŭ, faţă cu ideile pĕcătóse şi propagarea lorŭ oprită.

Legislaţiunea nu se póte lăpĕda de datorinţa, ca sĕ apere dreptulŭ şi ordinea în contra spiritului agitatorŭ, libertatea în contra esceselorŭ. Fiindcă susţinerea păcii forméză datorinţa cea mai sfântă a legislaţiunei statului maghiarŭ, ea cu dreptŭ pedepsesce prin legile sale de statŭ agitaţiunea şi alte încercărĭ îndreptate în contra liniscei şi a păcii sale.

Pressa liberă, dreptulŭ de reuniunĭ şi convenirĭ libere, dreptulŭ espresiunei libere a ideilorŭ suntŭ fundamentulŭ societăţii moderne, suntŭ factorii promovătorĭ ai culturei, însĕ aceste nimenĭ cu mintea sănĕtósă nu şi le póte închipui, decâtŭ cu acele legĭ, carĭ se potŭ concorda cu legile restrictive ale libertăţii.

In procedura juridică francesă esistă unŭ usŭ pré frumosŭ, când adecă apĕrătorulŭ citéză o sentinţă séu unŭ pasagiu din careva scriitorŭ celebru, îşĭ ridică capela de pe capŭ în semnŭ de adêncă stimă către celŭ citatŭ; cele espuse de mine încă conţinŭ atâtŭ de nerĕsturnabile şi sfinte adevĕrurĭ, încâtŭ nu vatĕmŭ modestia, décă dicŭ, că cu capulŭ desvĕlitŭ le-amŭ disŭ.

Statulŭ are unŭ principiu, a căruia asigurare şi garantare zace în datorinţa orĭ şi cui, dela care se condiţionéză esistenţa pacînică şi liberă a lui. Intre aceste condiţiunĭ primulŭ locŭ îlŭ ocupă coesistenţa pacînică şi neconturbată a castelorŭ, confesiunilorŭ şi a naţionalităţilorŭ diferite, care coesistenţă e însaşĭ pacea internă a statului, a căreia conturbare ameninţă cu dĕrîmarea temeliilorŭ statului. Statulŭ şĭ-a şi asiguratŭ pacea acésta prin legĭ, aşa pentru referinţele bune între diferitele naţionalităţĭ a creatŭ legĭ anumite, cunoscute sub numirea de legĭ pentru naţionalităţĭ. Despre principiile şi ideile naţionale şi despre réua şi periculósa influinţă a acestora asupra statului, mai alesŭ însĕ pentru împedecarea relelorŭ influinţe, în deosebĭ s'a îngrijitŭ legislaţiunea, creândŭ articululŭ 172 alŭ legei penale, unde alinea a 2-a prescrie chiar şi pedépsa, ce-o invólvă abusulŭ cu propagarea ideilorŭ periculóse şi nepacînice naţionale séu confesionale.

Suntŭ deplinŭ convinsŭ despre înţelepciunea on. tribunalŭ, dér cerŭ sĕ mi-se concédă sĕ potŭ da locŭ părerii mele private faţă cu acéstă lege.

(Aicĭ procurorulŭ citéză din cuvêntŭ în cuvêntŭ textulŭ articulului citatŭ, apoi continuă astfelŭ):

„Celŭ ce în vre-o adunare, în publicŭ etc...." In lipsa legii positive, judelui e încredinţatŭ sĕ considere acésta. Şi fórte bine, căcĭ cuvêntului se póte da interpretare mai strictă orĭ mai largă. După cum a stabilitŭ jurisprudinţa mai înaltă, publicitatea nu depinde dela locŭ, căcĭ publice póte sĕ se întêmple ceva şi fără publicitate, de pildă pe stradă. In sensulŭ etimologicŭ numai acea faptă e publică, care s'a petrecutŭ aşa, că orĭ cine şi orĭ şi câţĭ au putut'o privi séu observa. Dér la acestŭ casŭ specialŭ chiar legea ne servesce ca basă positivă, ea pretinde *adunare.* Cuvêntulŭ adunare două lucrurĭ esprimă; 1-a: presenţa mai multoru ómenĭ, înaintea cărora vorbitorulŭ sĕ gráéscă; 2-a: ca vorbitorulŭ pe cei presenţĭ sĕ-i pótă considera ca ascultătorĭ ai sĕi, cuvêntarea trebue sĕ fiă adresată către publicŭ; discursurile private nu cadŭ sub acéstă consideraţiune.

Sĕ considerămŭ acum cealaltă espresiune a paragrafului citatŭ: *„agitéză“.* Cuvêntulŭ acesta esprimă o astfelŭ de comunicare a ideii, care emoţionéză spiritele, aprinde patimele, care îndémnă la ură şi forţă. Dér potŭ fi şi de acelea cuvêntărĭ, carĭ nu au influinţă: aceste suntŭ dispute. Agitarea însĕ e contrarul disputei, căcĭ, eşindŭ din propositiunĭ false, calculéză a agita pe alţii.

Agitarea se deosebesce şi de revoltare. Agitatorulŭ nu-şĭ espune părerea, despre ce ar trebui sĕ se facă, ca instituţiunea odiósă sĕ se nimicéscă séu sĕ înceteze; se îndestulesce cu escitarea urei numai, acţiunea o incredinţéză spiritelorŭ aţîţate.

Cu dispositiunile §-lui 172 suntŭ analóge şi cele ale § 153. Sĕ ne însemnămŭ bine, că aicĭ se dice, că décă s'au întrunitŭ şi deşi nu au făcutŭ nimica, totuşĭ suntŭ a se pedepsi. Nu este criminalistŭ, care sĕ nu védă şi admită pedepsirea acésta. Décă e a se pedepsi totŭ membrulŭ unei astfelŭ de adunărĭ, cu câtŭ mai vêrtosŭ trebue sĕ se pedepséscă acela, care a înscenatŭ séu a doritŭ acésta. Elŭ tóte le-a făcutŭ şi probatŭ, ca adunarea sĕ se întrunéscă, tóte le-a încercatŭ ca sĕ-şĭ ajungă scopulŭ; nereuşita a trecutŭ prin cugetarea înţeléptă a convocaţilorŭ.

După o astfelŭ de deslușire a lucrului, prin chiar codicele penalŭ, se considerămŭ causa pe basa procedurei de adeverire.

Sub Nr. 1 e adeveritŭ, că adunarea din 1887 Iulie 9 din Tĕuţii de susŭ, s'a făcutŭ pe basa unei convocărĭ cu data: Baia-mare 1887 Iulie 3 şi subscrisă de unŭ comitetŭ anonimŭ. Din diaristică scimŭ că cu ocasiunea alegerilorŭ dietale din anulŭ 1887, Românii neîndestuliţĭ cu constelaţiunile presente s'au adunatŭ în Sibiiu, unde s'a stabilitŭ ţinuta Românilorŭ faţă de alegerĭ. La acésta adunare din cerculŭ electoralŭ alŭ Baieimarĭ au fostŭ trimişĭ Dr. Vas. Lucaciu, parochŭ în Şişesci, şi Alecsie Berinde, parochŭ-protopopŭ în Sĕinĭ, carĭ apoi ca sĕ refereze despre comisiunea lorŭ au convocatŭ conferinţa amintită în Tĕuţii de susŭ. Aicĭ Vasiliu Lucaciu a ţînutŭ o vorbire, despre care într'o mică parte chiar prin recunóscerea lui Vas. Lucaciu, în altă mică parte şi prin traducerea autentică a protocolului, dér în totalitatea sa prin martorii Pap Zs., Toma L., Lipták Ios. şi fiulŭ sĕu, Roth M., Duma L., Herskovits şi Sroll Béla se adeveresce, că conţine tóte punctele incriminate. (Va urma).

Comerciulŭ Ungariei în 1888.

Valórea totală a exportului pe a. 1888 s'a ridicatŭ la 446.4 milióne florinĭ, a importului la 465.5 milióne fl.; faţă cu an. 1887 exportulŭ a fostŭ mai mare cu 40.4 mil., importulŭ cu 24.9 mil.

Exportulŭ. Celŭ mai mare exportŭ s'a făcutŭ în *bucate* păstăióse, făinurĭ, urezŭ — în valóre de 173.?81,896 fl. Din acestea s'au trimisŭ în Austria de 113.247,795 fl. (grâu de 36·7, făină de 38.8, orzŭ de 13.2, sĕcară de 8.6, cucuruzŭ de 5.6, ovĕsŭ 5.1 mil.), în Germania de 18,092,946 fl. (orzŭ 9.5, grâu 4.8 mil.), în Elveţia de 15.046,861 fl. (grâu de 11.4 mil.), în Anglia valóre de 14.556,861 fl. (făină de 11.5, orzŭ de 2 mil.), în Franţa de 5.249,738 fl. (grâu de 2.6, făinurĭ 2.2 mil.) — A doua grupă însemnată de exportŭ au fostŭ *vitele de tăiatŭ* şi *de trasŭ,* a cărorŭ valóre s'a urcatŭ la 60.304,962 fl., din carĭ s'au trimisŭ în Austria de 54.5. în Germania de 4.6 mil. — *Lemne* s'au exportatŭ în valóre de 25.219,931 fl. (spre Austria de 9.8, Franţa 7.4, Italia 2.1 Germania 2.5 mil.). — *Beuturĭ* s'au exportatŭ de 22.875,908 mil. (spre Austria 16.7, Elveţia 1.9, Franţa 1.5, Germania 1.1 mil.). — *Lână,* torturĭ şi ţĕsĕturĭ de lână, s'au exportatŭ în valóre de 20.910,376 fl. — S'au exportatŭ *legume, póme* etc. de 17.844,364 fl., *producte animalice* de 17.062,130 fl., *tăbacŭ* de 9,081,200 fl., *haine, albiturĭ* etc. de 7,682,290 fl., *ferŭ* şi mărfurĭ de oţelŭ de 6.616,166 fl., materii de *coloritŭ* şi argăsitŭ de 5.600,288 fl. etc.

La *importŭ* suntŭ următórele grupe mai însemnate: bumbacurĭ, torturĭ şi mărfurĭ de 63.835,362 fl. (din Austria s'au adusŭ de 62.4 mil.); *lână,* tortŭ şi mărfurĭ de 45,637,449 fl. (din Austria de 42.6 mil.), *inŭ,* cânepă etc. de 90.233,356 fl. (din Austria de 29.2 mil.), *piei* şi marfă de piei de 29.101,660 fl., mătasă şi mărfurĭ de mătasă de 27.285,000 fl., *instrumente sciinţifice* şi *musicale* şi ceasurĭ de 26.625,310 fl. *haine, albiturĭ* etc. 26.411,661 fl.; *beuturĭ* de 18,635,382 fl., *trăsurĭ* şi *corăbii* de 18.945,545 fl., mărfurĭ de *ferŭ* şi oţelŭ de 15.913,494 fl., *vite de tăiatŭ* şi *trasŭ* de 11,995,449 fl., *zăharŭ* de 11.088,367 fl., *cărţĭ* şi obiecte de artă de 10.217200 fl., *lemne* de 9.841,059 fl. etc.

Insciinţare.*)

„Reuniunea femeilorŭ române din Braşovŭ“ a înfiinţatŭ, după cum se scie, unŭ ***Internatŭ,*** cu scopŭ de a instrui fetiţele aşedate aci în menajulŭ casei, precum şi în diferite lucrurĭ de mână, ce cadŭ în sfera unei bune económe, şi anume se învêţă aci:

a) *A pregăti totŭ felulŭ de mâncărĭ;* b) *A spăla şi a călca totŭ feliulŭ de albiturĭ;* c) *A croi şi a cóse cu maşina totŭ feliulŭ de albiturĭ şi vestminte;* d) *A ţese;* e) *A cultiva legumĭ* şi f) *Regulĭ higienice.*

Pentru completarea cunoscinţelorŭ câştigate în şcólă s'a întrodusŭ şi unŭ *cursŭ din religiă, limba română, limba maghiară, limba germană şi aritmetică.*

In acestŭ *Internatŭ* se primescŭ fetiţe române, carĭ vorŭ fi absolvatŭ celŭ puţinŭ *III (trei) clase primare* şi vorŭ fi împlinitŭ *doi-spredece anĭ. Tacsa pentru întreţinere şi instrucţiune este **12 fl. pe lună** plătită anticipativŭ.*

Fetiţe orfane şi sărace potŭ fi primite gratuitŭ în *Internatŭ.*

Fetiţe din Braşovŭ, carĭ arŭ voi sĕ petrécă în *Internatŭ numai peste ḑi,* plătescŭ pentru tótă instrucţiunea şi pentru prândŭ şi ojină câte ***8 fl. pe lună.***

Deóre-ce numĕrulŭ elevelorŭ, ce se potŭ primi în acestŭ *Internatŭ,* este restrînsŭ, de aceea se învită părinţii *a se insinua* la subscrisa preşedintă ***până în 15 Augustŭ st. v.***

Din causa mutărei *Internatului* într'unŭ localŭ mai spaţiosŭ şi mai corĕspundĕtorŭ, *primirea elevelorŭ* se va face în anulŭ acesta, în modŭ escepţionalŭ, *din 17 până în 22 Septemvre st. v.*

La primire are sĕ aducă fiăcare elevă albiturile şi vestmintele necesare, precum şi aşternutulŭ de patŭ.

Agnes Duşoiu, preşedintă. **Lazarŭ Nastasi,** actuarŭ.

*) Suntŭ rugate şi celelalte ḑiare române a publica acéstă însciinţare.

Convocare.

Adunarea despărţĕmêntului XII alŭ „Associaţiunei transilvane“ se va ţine în Deşiu la *18 Augustŭ 1889 st. n.,* la care se învită toţĭ membrii şi alţĭ părtinitorĭ ai Associaţiunei, de a lua parte în numĕrŭ câtŭ de însemnatŭ.

Dela comitetulŭ despărţĕmêntului.

Deşiu, la 21 Iulie 1889.

Petru Mureşianu, actuariu. **Augustŭ Munteanu,** dir. desp.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“.

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta.)

Viena, 25 Iulie. Faţă cu afirmarea fóiei rusescĭ „Graşdanin“, că politica Austro-Ungariei se silesce a provoca conflicte între Serbia şi Bulgaria şi că la statulŭ Austro-Ungariei a trimesŭ Bulgaria trupe la graniţele sêrbescĭ, declară organulŭ ministeriului de esterne din Viena, „Fremdenblatt“, că tóte câte le scrie fóia rusćscă suntŭ numai nisce născocirĭ, căcĭ tocmai conducerea politicei austro-ungare este, care se străduesce de a lumina guvernele Serbiei şi Bulgariei asupra intenţiunilorŭ reciproce, cu scopŭ de a delătura eventuale neînţelegerĭ.

Belgradŭ, 25 Iulie. Regele Milanŭ a sositŭ astădĭ aicĭ.

DIVERSE.

Sinucisŭ din amorŭ. Este deja alŭ doilea casŭ, ca unŭ ataşatŭ militarŭ de ambasadă sĕ se sinucidă în acestŭ anŭ. Astă primăvéră s'a sinucisŭ în Ungaria unŭ Sêrbŭ. Acum vine scirea, că din München în Bavaria, s'a sinucisŭ ataşatulŭ prusianŭ Blumenthal. Acestŭ tînĕrŭ ataşatŭ s'a sinucisŭ din amorŭ. Elŭ avea relaţii cu o fată tînĕră şi fórte frumósă, dér care era din părinţĭ sĕracĭ. Fata lucra la unŭ magazinŭ de cusĕtoriă. Blumenthal o luà de acolo, şi trăia cu ea într'unŭ otelŭ, unde'i arangia cu multŭ gustŭ şi luxŭ apartamentulŭ. O iubia atâtŭ de tare, încâtŭ la urmă se vedea legatŭ într'atâta, încâtŭ s'o ia de nevastă. Dér cum posiţiunea lui de bărbatŭ din familiă nu-i permitea asemenea căsătoriă, elŭ a preferitŭ sĕ se sinucidă decâtŭ sĕ trăiéscă fără dênsa.

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 25 Iulie st. n. 1889.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.43	Vênd.	9.46
Argintŭ românescŭ -	„	9.40	„	9.42
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.47	„	9.40
Lire turcescĭ - - -	„	10.65	„	10.70
Imperialĭ - - - -	„	9.65	„	9.70
Galbinĭ .	„	5.58	„	5.62
Scris. fonc. „Albina“ 6%	„	102.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.59	„	99.—
Rubla rusescĭ - - -	„	120.50	„	121.50
Discontulŭ - - - -	6½—8% pe anŭ.			

Cursulŭ la bursa de Viena

din 24 Iulie st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - - -	89.90
Renta de hârtiă 5% - - - - - - -	94.95
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	100.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	112.50
Bonurĭ rurale ungare - - - - - -	104.80
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	104.80
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timişŭ - - -	104.80
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - - -	104.80
Bonurĭ rurale transilvane - - - -	104.80
Bonurĭ croato-slavone - - - - - -	105.—
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ unguerescŭ - - - - - - - -	99.75
Imprumutulŭ cu premiulŭ unguerescŭ	141.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului - -	127.75
Renta de hârtiă austriacă - - - -	83.80
Renta de argintŭ austriacă - - - -	84.70
Renta de aurŭ austriacă - - - - -	109.65
Losurĭ din 1860 - - - - - - - -	140.—
Acţiunile băncei austro-ungare - -	907.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. -	316.50
Acţiunile băncei de creditŭ austr. -	303.20
Galbenĭ împĕrătescĭ - - - - - - -	5.65
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - - -	9.48½
Mărcĭ 100 împ. germane - - - -	58.37½
Londra 10 Livressterlinge - - - -	119.35

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

ABONAMENTE

la

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ. . . . . 3 fl. —
Pe șése lunĭ. . . . . 6 fl. —
Pe unŭ anŭ. . . . . 12 fl. —

Pentru România și străinătate:

Pe trei lunĭ. . . . . 10 fr.
Pe șése lunĭ . . . . 20 fr.
Pe unŭ anŭ. . . . . 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anŭ. . . . . .2 fl. —
Pe șése lunĭ. . . . . 1 fl. —
Pe trei lunĭ . . . . 50 cr.

Pentru România și străinătate:

Pe anŭ. . . . . 8 francĭ.
Pe șése lunĭ . . . . 4 francĭ.
Pe trei lunĭ . . . . 2 francĭ.

Abonamentele se facŭ mai ușorŭ și mai repede prin **mandate poștale.**

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămuritŭ și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Nr. 4480—1889.

PUBLICAȚIUNE.

La unŭ câne, împușcatŭ în Dĕrste în 19 a lunei c., care a mușcatŭ ómenĭ, cânĭ și alte animale domestice, s'a constatatŭ medicalminte turbarea. Pe basa stoinărei comisiunei medicale se dispune în sensulŭ §-lui 188 alŭ art. de lege VII din 1888 ca toțĭ cânii afiătorĭ pe teritorulŭ orășenescŭ, sĕ se țină *în decursŭ de 40 ḑile* legațĭ, sĕu fiindŭ provĕḑuțĭ cu botniță, prin carea sĕ se împedece mușcarea, sĕ se conducă cu fringhia.

Cânii carĭ umblă liberĭ se vorŭ prinde de călău și se vorŭ ucide îndată.

In sensulŭ §-lui 102 alŭ art. de lege XL din 1879 se provócă mai departe fiăcare, ca asupra acelorŭ cânĭ sĕu animale de casă, carĭ dau semne de turbare, sĕu la carĭ se observă simptóme, din carĭ se póte conchide turbarea, — sĕ facă imediatŭ arătare subscrisului căpitanatŭ, pedepsindu-se la casŭ contrariu întrelăsarea acestei arătărĭ conformŭ legei.

Brașovŭ, în 19 Iulie 1889.

Căpitanatulŭ orășenescŭ.

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potŭ cumpĕra în tutungeria **I. Gross,** și în librăria **Nicolae Ciurcu.**

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Iunie 1889.

Budapesta—Predealŭ

	Tren de persóne	Trenŭ accelelratŭ	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Viena	11.—	8.—		
Budapesta	8.31	2.—	3.10	6.10
Szolnok	11.20	4.05	7.22	9.28
P. Ladány	2.22	5.46	5.52	11.38
Oradea-mare	4.18	7.01	8.46	1.51
		7.11	9.18	2.11
Várad-Velencze			9.27	2.19
Fugyi-Vásárheli			9.44	2.32
Mezö-Telegd		7.41	10.21	2.55
Rév		8.16	11.38	3.38
Bratca			12.16	4.01
Bucia			12.54	4.23
Ciucia		9.05	1.57	4.49
Huiedin		9.35	3.11	5.31
Stana			3.40	5.40
Aghiriș			4.15	6.12
Ghirbĕu			4.36	6.24
Nădĕșel			4.58	6.38
Clușiu		10.35	5.26	6.56
	11.02			7.15
Apahida	11.23			7.48
Ghiriș	12.44			9.13
Cucerdea	1.27			10.04
Uióra	1.34			10.12
Vințulŭ de susŭ	1.42			10.19
Aiud	2.07			10.45
Teiușŭ	2.26			11.34
Crăciunelŭ	3.11			12.11
Blașiu	3.24			12.29
Micăsasa	3.54			1.10
Copșa mică	4.09			1.30
Mediașŭ	4.39			2.14
Elisabetopole	5.11			2.54
Sighișóra	5.45			3.35
Hașfalĕu	6.12			4.07
Homorodŭ	7.32			5.54
Ágostonfalva	8.17			6.39
Apatia	8.37			7.13
Feldióra	9.06			7.45
Brașovŭ	9.45			8.32
	1.55	5.32		
Timișŭ	2.53	6.15		
Predealŭ	3.28	6.47		
Bucuresci	9.35	11.50		

Predealŭ—Budapesta

	Tren de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ mixt	Trenŭ omnibus
Bucuresci			7.30	*)
Predealŭ		4.40	1.14	5.03
Timișŭ		9.12	1.45	6.22
Brașovŭ	—.—	9.41	2.32	7.23
	4.54	10.17	7.07	
Feldióra	5.37		7.44	
Apața	6.15		8.09	
Ágostonfalva	6.43		8.29	
Homorodŭ	7.31		9.07	
Hașfaleu	9.09		10.34	
Sighișóra	9.33		10.46	
Elisabetopole	10.02		11.09	
Mediașŭ	11.04		11.35	
Copșa mică	11.24		12.19	
	11.39		11.59	
Micăsasa	11.57		12.15	
Blașiu	12.30		12.43	
Crăciunelŭ	12.45		12.55	
Teiușŭ	1.13		1.07	
Aiudŭ	2.18		2.11	
Vințulŭ de susŭ	2.48		2.33	
Uióra	2.56		2.40	
Cucerdea	3.14		2.46	
Ghirișŭ	4.01		3.27	
Apahida	5.28		4.47	
Clușiu	5.56		5.08	
	6.45	5.32		8.—
Nădășelŭ	7.06			8.36
Gîhrbău	7.22			9.02
Aghireșŭ	7.37	6.11		9.32
Stana	8.03			10.11
B. Huiedin	8.24	6.43		10.51
Ciucia	9.04	7.12		12.16
Bucia	9.20			12.50
Bratca	9.37			1.19
Rév	9.55	7.51		2.—
Mezö-Telegd	10.20	8.17		3.04
Fugyi-Vásárheli	10.47			3.36
Várad-Velencze	10.57			3.52
Oradea-mare	11.04	8.42		4.03
	11.19	8.47	10.50	4.47
P. Ladány	1.19	10.08	1.33	7.30
Szolnok	3.31	11.51	3.29	11.51
Budapesta	6.30	1.55	7.45	9.55
Viena	1.40	7.15	6.05	

*) Comunică numai în fiecare Vinerĭ.

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuș

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Viena		11.—	3.40
Budapesta		7.40	9.30
Szolnok		10.42	12.38
Aradŭ		3.53	5.36
	2.17	4.29	6.06
Glogovațŭ	2.37	4.41	6.18
Gyorok	3.37	5.05	6.43
Paulișŭ	4.05	5.17	6.55
Radna-Lipova	4.27	5.38	7.14
Conop		6.05	7.46
Bĕrzava		6.23	7.57
Soborșinŭ		7.20	8.42
Zamŭ		7.55	9.11
Gurasad.		8.26	9.39
Ilia		8.47	9.55
Branicica		9.11	10.13
Deva		9.42	10.37
Simeria (Piski)		9.59	10.53
Orăștia		11.—	11.39
Șibotŭ		11.29	12.01
Vințulŭ de josŭ		12.02	12.29
Alba-Iulia	8.55	12.19	12.45
Teiușŭ	9.54	1.06	1.24

Teiuș-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ mixt	Trenŭ de pers.	Trenŭ mixt
Teiușŭ	11.24	3.—	1.42
Alba-Iulia	11.59	3.34	2.32
Vințulŭ de josŭ	12.30	4.10	
Șibotŭ	1.01	4.43	
Orăștia	1.32	5.13	
Simeria (Piski)	2.03	5.47	
Deva	2.52	6.27	
Branicĭca	3.23	6.54	
Ilia	3.55	7.20	
Gurasada	4.08	7.32	
Zamŭ	4.44	8.03	
Soborșinŭ	5.30	8.38	
Bĕrzava	6.27	9.27	
Conopŭ	6.47	9.46	
Radna-Lipova	7.28	10.20	5.35
Paulișu	7.43	10.34	6.01
Gyorok	7.59	10.50	6.44
Glogovaț	8.28	11.16	7.25
Aradŭ	8.42	11.30	7.44
	9.20	12.05	
Szolnok	2.22	5.10	
Budapesta	6.—	8.15	
Viena	1.40	6.05	

Copșa-mică—Sibiiu

Copșa-mică		2.05	4.35
Seica mare		2.38	5.05
Lómneșŭ		3.22	5.46
Ocna	8.—	3.46	6.17
Sibiiu	8.35	4.18	6.40

Sibiiu-Copșa-mică

Sibiiu	2.30	9.10	9.50
Ocna	3.04	9.37	10.14
Lómneșŭ		10.05	10.40
Șeica mare		10.40	11.10
Copșa-mică		11.09	11.35

Cucerdea-Oșorheiu-Reghinulŭ săsescŭ

Cucerdea	3.05	10.20	3.25
Cheța	3.35	10.50	3.58
Ludoșŭ	3.51	11.11	4.15
M.-Bogata	4.06	11.20	4.41
Iernutŭ	4.43	11.57	5.28
Sânpaulŭ	4.58	12.12	5.44
Mirașteu	5.21	12.36	6.08
Oșorheiu	5.40	12.55	6.27
	6.—	4.58	
Reghinul-săs.	7.35	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oșorheiu-Cucerdea

Reghinul-săs.		8.25	8.—
Oșorheiu		10.—	9.49
	6.45	12.15	10.20
Mirașteu	7.05	12.35	10.39
Sânpaulŭ	7.28	12.58	11.02
Iernutŭ	7.50	1.19	11.23
M. Bogata	8.23	1.49	11.53
Ludoșŭ	8.31	2.02	12.06
Cheța	9.12	2.18	12.22
Cucerdea	9.44	2.46	12.50

Simeria (Piski)-Petroșenĭ

Simeria	6.47	11.54
Streiu	7.40	12.37
Hațegŭ	8.51	1.28
Pui	10.02	2.23
Crivadia	11.02	3.11
Banița	11.50	3.53
Petroșenĭ	12.30	4.25

Petroșenĭ-Simeria (Piski)

Petroșenĭ	9.36	4.26
Banița	10.17	5.12
Crivadia	10.58	5.55
Pui	11.42	6.41
Hațegŭ	12.23	7.26
Streiu	1.12	8.14
Simeria	1.51	8.50

Aradŭ—Timișóra

Aradŭ	6.12	4.12
Aradulŭ nou	6.36	4.38
Németh-Ságh	7.01	5.01
Vinga	7.30	5.29
Orczifalva	7.55	5.47
Merczifalva	8.13	6.04
Timișóra	9.04	6.50

Timișóra—Aradŭ

Timișóra	6.25	1.15
Merczifalva	7.19	2.04
Orczifalva	7.46	2.26
Vinga	8.15	2.56
Németh-Ságh	8.36	3.13
Aradulŭ nou	9.11	3.51
Aradŭ	9.27	4.05

Ghirișŭ—Turda

Ghirișŭ	9.33	4.19
Turda	9.54	4.40

Turda—Ghirișŭ

Turda	8.29	3.19
Ghirișŭ	8.50	3.40

Sighișóra—Odorheiu

Sighișóra	6.05
Odorheiu	9.12

Odorheiu—Sighișóra

Odorheiu	6.—
Sighișóră	8.56

Simeria (Piski)-Unied.

Simeria (Piski)	2.18
Cerna	2.39
Uniedóra	3.08

Unied.-Simeria (Piski)

Uniedóra	9.30
Cerna	9.56
Simeria	10.15

Murĕșŭ-Ludoșŭ-Bistrița

Murĕșŭ-Ludoșŭ	4.30
Țagŭ-Budatelecŭ	7.27
Bistrița	11.—

Bistrița-Murĕșŭ-Ludoșŭ

Bistrița	3.—
Țagŭ-Budatelecŭ	6.49
Murĕșŭ-Ludoșŭ	9.35

Notă: Numerii încuadrațĭ cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașovŭ.